

โครงการพัฒนาองค์กรต้นแบบคุณธรรมและความโปร่งใส

๑. ความเป็นมา

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นแผนการพัฒนาประเทศที่มีกรอบและแนวทางพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” โดยประเทศไทยในระยะ ๕ ปีข้างหน้าจะมุ่งสู่การเป็นประเทศที่มีมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นสังคมใหม่ที่ประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตทุกรูปแบบ เพื่อยกระดับมาตรฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และความโปร่งใสของประเทศไทยทุกมิติให้มีมาตรฐานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕) อันเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของไทยเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้คนไทยได้ตระหนักในความสำคัญของชาติยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือและจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ให้คงคู่สังคมไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน เกิดสังคมคุณธรรม อยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีวิถีวัฒนธรรมอันดีงามตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และโมเดลประเทศไทย ๔.๐ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในเพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตคุณธรรมของคนในชาติให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” ด้วยการบูรณาการของทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยในส่วนของกระทรวงการคลังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ให้นโยบายว่ากระทรวงการคลังจะเป็นกระทรวงที่ปลอดจากการทุจริตเป็นกระทรวงแรก ภายใต้นโยบาย “กระทรวงการคลัง : โปร่งใส ไร้ทุจริต” โดยให้ทุกส่วนราชการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ กรมสรรพสามิตจึงได้ดำเนินโครงการกรมสรรพสามิตคุณธรรมเพื่อสนองต่อนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นกระทรวงแห่งคุณธรรม

ส่วนวินัยและจริยธรรม สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลุ่มคุ้มครองจริยธรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าการสร้างองค์กรให้มีคุณธรรมเป็นรากฐานนั้น จำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือจากสมาชิกขององค์กร โดยแสดงเจตนารมณ์และมุ่งมั่นร่วมกันที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในองค์กร ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ตลอดจนมีส่วนร่วมรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมให้กับหน่วยงานอื่น ๆ จึงได้จัดทำ “โครงการพัฒนาองค์กรต้นแบบคุณธรรมและความโปร่งใส” ขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริม พัฒนาและยกระดับองค์กรให้มีคุณธรรมและความโปร่งใสที่ดียิ่งขึ้น โดยให้หน่วยงานในสังกัดกรมสรรพสามิตมีการวัดระดับองค์กรคุณธรรมให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมตามที่คณะอนุกรรมการด้านการประเมินชุมชน องค์กร อำเภอและจังหวัดคุณธรรม ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ กรมการศาสนา กำหนด

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้บุคลากรของกรมสรรพสามิตตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้เป็นคนดีและเก่ง โดยมีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต มีมาตรฐาน โปร่งใสและเป็นธรรม

๒. เพื่อให้เกิดการส่งเสริม พัฒนาคุณธรรมและความโปร่งใสในองค์กรอยู่ในระดับองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยกำหนดให้มีการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น มีการดำเนินกิจกรรมใน ๓ มิติ ได้แก่ การยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรม อีกทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรที่มีความรู้จากการเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบเพื่อเผยแพร่ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดขยายผลไปสู่องค์กรอื่น ๆ ได้

๓. เพื่อให้การขับเคลื่อนกรมสรรพสามิตเป็นองค์กรคุณธรรม โปร่งใส ไร้อทุจริต นำไปสู่การยกระดับมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใส

๓. ความหมาย ระดับขององค์กรคุณธรรม ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรม

๓.๑ ความหมาย

องค์กรคุณธรรม คือ องค์กรหรือหน่วยงานที่ผู้นำและสมาชิกขององค์กรแสดงเจตนารมณ์และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในองค์กร ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามมาเป็นหลักในการดำรงชีวิตตลอดจนมีส่วนร่วมรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมให้กับประชาชน ชุมชน หรือเครือข่ายขององค์กรคุณธรรม

๓.๒ ระดับขององค์กรคุณธรรม

ระดับที่ ๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม คือ องค์กรที่แสดงเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนหน่วยงานให้เป็นองค์กรคุณธรรม โดยมีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและกำหนด “ปัญหาที่อยากแก้” และ “ความดีที่อยากทำ” ที่สอดคล้องกับคุณธรรม ๔ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต และมีการจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด

ระดับที่ ๒ องค์กรคุณธรรม คือ องค์กรที่มีผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้ มีการติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อทบทวน ปรับปรุงแผนส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรให้มีคุณภาพและบรรลุคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด และมีการยกย่องเชิดชู บุคลากรที่ทำความดีจนเป็นแบบอย่างได้และหรือหน่วยงานที่มีโครงการดีเด่นในการส่งเสริมคุณธรรมเป้าหมายตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้

ระดับที่ ๓ องค์กรคุณธรรมต้นแบบ คือ องค์กรที่มีผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้เพิ่มมากขึ้นและพฤติกรรมของคนในองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงมีการจัดกิจกรรมใน ๓ มิติ ได้แก่ การยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่เพิ่มเติมจากแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้ และมีองค์ความรู้การดำเนินงานองค์กรคุณธรรมเพื่อเผยแพร่และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดขยายผลไปสู่องค์กรอื่น ๆ ได้

๓.๓ ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรม

คณะกรรมการด้านการประเมินชุมชน องค์กร อำเภอและจังหวัดคุณธรรมซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ กรมการศาสนา ได้กำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ ดังนี้

ตัวชี้วัดการประเมินองค์กรคุณธรรม

การวัดองค์กรคุณธรรมเป็นกระบวนการสำคัญที่เน้นการใช้เครื่องมือให้แต่ละองค์กรสำรวจความก้าวหน้า และผลการดำเนินงานนำไปสู่การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยเป็นการวัดเทียบกับตนเองก่อนและหลังดำเนินการ และเทียบกับมาตรฐานกลางที่กำหนดเพื่อยกระดับองค์กรให้ดีขึ้น อีกทั้งต้องพิจารณาในมิติของความสุขของผู้เข้าร่วมการพัฒนาคุณธรรม แม้ผลการแก้ปัญหายังไม่เกิดแก่คนทำดีมีมากขึ้นก็เป็น การลดปัญหาคุณธรรมไปได้ องค์กรประกอบด้วยตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรม แบ่งเป็น ๙ ตัวชี้วัด ๓ ระดับ คือ ระดับที่ ๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม ระดับที่ ๒ องค์กรคุณธรรม ระดับที่ ๓ องค์กรคุณธรรมต้นแบบ ดังนี้

การประเมินองค์กรคุณธรรม	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๒	๑	๐
ประเมินระดับที่ ๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม (ข้อ ๑-๓) การประเมินกระบวนการพัฒนาองค์กร			
๑) องค์กรมีการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนหน่วยงานให้เป็นองค์กรคุณธรรม	ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรตั้งแต่ ๘๐.๐๐% ขึ้นไปประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษร	ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรตั้งแต่ ๕๐.๐๐ - ๗๙.๙๙% ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษร	ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรที่ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์น้อยกว่า ๕๐.๐๐% เป็นลายลักษณ์อักษร
๒) องค์กรมีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและกำหนด “ปัญหาที่อยากแก้” และ “ความดีที่อยากทำ” ที่สอดคล้องกับคุณธรรม ๔ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา	ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรตั้งแต่ ๘๐.๐๐% ขึ้นไปร่วมกันกำหนดคุณธรรมเป้าหมายอย่างน้อย ๓ เรื่อง	ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรตั้งแต่ ๕๐.๐๐ - ๗๙.๙๙% ร่วมกันกำหนดคุณธรรมเป้าหมายจำนวน ๒ เรื่อง	ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรที่ร่วมกำหนดคุณธรรมเป้าหมายน้อยกว่า ๕๐.๐๐%

การประเมินองค์กรคุณธรรม	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๒	๑	๐
ประเมินระดับที่ ๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม (ข้อ ๑-๓) การประเมินกระบวนการพัฒนาองค์กร			
๓) องค์กรมีการจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรม อย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด	- มีแผนส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในองค์กร มีการมอบหมายหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงาน	- มีแผนส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ในองค์กร - มีการมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบการดำเนินงาน	ไม่มีการจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมขององค์กร
ประเมินระดับที่ ๒ องค์กรคุณธรรม (ข้อ ๑-๖) การประเมินกระบวนการและการดำเนินงานตามแผน			
๔) องค์กรมีผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้	การดำเนินการตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้มีผลสำเร็จตั้งแต่ ๖๐.๐๐% ขึ้นไปและเป็นไปตามเป้าหมายของกิจกรรมที่กำหนดไว้	การดำเนินการตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้มีผลสำเร็จตั้งแต่ ๔๐.๐๐ - ๕๙.๙๙% และเป็นไปตามเป้าหมายของกิจกรรมที่กำหนดไว้	การดำเนินการตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้มีผลสำเร็จน้อยกว่า ๔๐.๐๐%
๕) องค์กรมีการติดตามประเมินผลสำเร็จ เพื่อทบทวนปรับปรุงแผนส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรให้มีคุณภาพและบรรลุคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด	- มีการประเมินและรายงานผลสำเร็จของแผน - มีการทบทวนปรับปรุงแผนส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรที่มีคุณภาพ	มีการประเมินและรายงานผลสำเร็จของแผน	ไม่มีการติดตามประเมินผล
๖) องค์กรมีกระบวนการยกย่องเชิดชู บุคลากรที่ทำความดีจนเป็นแบบอย่างได้ และหรือหน่วยงานที่มีโครงการดีเด่นในการส่งเสริมคุณธรรมเป้าหมายตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้	- มีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคลากรที่ทำความดีจนเป็นแบบอย่างได้ - มีการประกาศยกย่องเชิดชูหน่วยงานภายในหรือภายนอกที่มีการส่งเสริมคุณธรรมเป้าหมายจนเป็นแบบอย่าง	มีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคลากรที่ทำความดีจนเป็นแบบอย่างได้	ไม่มีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคลากรที่ทำความดี

การประเมินองค์กรคุณธรรม	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๒	๑	๐
ประเมินระดับที่ ๓ องค์กรคุณธรรมต้นแบบ (ข้อ ๑-๙) การประเมินกระบวนการ การดำเนินงานตามแผนและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง			
๗) องค์กรมีผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้เพิ่มมากขึ้น และพฤติกรรมของคนในองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง	- มีผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้ตั้งแต่ ๘๐.๐๐% ขึ้นไป และเป็นไปตามเป้าหมาย ของกิจกรรมที่กำหนดไว้ - คนในองค์กรมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นตามคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด	มีผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดตั้งแต่ ๗๐.๐๐ - ๗๙.๙๙% และเป็นไปตามเป้าหมายของกิจกรรมที่กำหนดไว้	การดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้ มีผลสำเร็จน้อยกว่า ๗๐.๐๐%
๘) องค์กรมีการจัดกิจกรรมใน ๓ มิติ ได้แก่ การยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมที่เพิ่มเติมจากแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้	มีการจัดกิจกรรมครบทั้ง ๓ มิติ	มีการจัดกิจกรรม จำนวน ๒ มิติ	มีการจัดกิจกรรมน้อยกว่า ๒ มิติ
๙) องค์กรมีองค์ความรู้จากการดำเนินงาน องค์กรคุณธรรม เพื่อเผยแพร่และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดขยายผลไปสู่องค์กรอื่น ๆ ได้	องค์กรมีองค์ความรู้จากการเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบที่สามารถให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานหรือไปเผยแพร่ผลงานให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า ๕ ครั้งต่อไป	องค์กรมีองค์ความรู้จากการเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบที่สามารถให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานหรือไปเผยแพร่ผลงานให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า ๓ ครั้งต่อไป	องค์กรไม่ได้ให้หน่วยงานอื่นเข้ามาศึกษาดูงานหรือไปเผยแพร่ผลงานให้กับหน่วยงานอื่น ๆ

เกณฑ์การประเมินผลคะแนนและระดับ

ระดับที่ ๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม

ดำเนินการข้อ ๑ - ๓ ทุกข้อ ไม่น้อยกว่าข้อละ ๑ คะแนน รวมแล้วไม่น้อยกว่า ๔ คะแนน และต้องมีองค์กรในสังกัดที่ประเมินได้ในระดับ “ส่งเสริมคุณธรรม” จำนวนไม่น้อยกว่า ๘๐%

ระดับที่ ๒ องค์กรคุณธรรม

ผ่านเกณฑ์การประเมินระดับที่ ๑ และดำเนินการข้อ ๔ - ๖ ทุกข้อ ไม่น้อยกว่าข้อละ ๑ คะแนน รวมแล้วไม่น้อยกว่า ๔ คะแนน โดยมีผลรวมคะแนนข้อ ๑ - ๖ ไม่น้อยกว่า ๘ คะแนน และต้องมีองค์กรในสังกัดที่ประเมินได้ในระดับ “คุณธรรม” จำนวนไม่น้อยกว่า ๗๐%

ระดับที่ ๓ องค์กรคุณธรรมต้นแบบ

ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับที่ ๑ ระดับที่ ๒ และดำเนินการข้อ ๗ - ๙ ทุกข้อ ไม่น้อยกว่าข้อละ ๑ คะแนน รวมแล้วไม่น้อยกว่า ๔ คะแนน โดยมีผลรวมคะแนนข้อ ๑ - ๙ ไม่น้อยกว่า ๑๒ คะแนน และต้องมีองค์กรในสังกัดที่ประเมินได้ในระดับ “คุณธรรมต้นแบบ” จำนวนไม่น้อยกว่า ๖๐%

๔. วิธีการดำเนินงาน

๔.๑ การดำเนินงานระดับกรม

(๑) กรมกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สำนักงานสรรพสามิตภาคและสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมตามที่คณะอนุกรรมการด้านการประเมินชุมชน องค์กร อำเภอและจังหวัดคุณธรรม กำหนด

(๒) กรมมีหนังสือแจ้งแนวทางการดำเนินงานให้สำนักงานสรรพสามิตภาคทราบและดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด

(๓) กรมกำหนดการติดตาม ประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานของสำนักงานสรรพสามิตภาค โดยพิจารณาจากการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมที่กำหนด

(๔) กรมรวบรวมรายงานผลสำเร็จของการดำเนินงานของสำนักงานสรรพสามิตภาคเพื่อประเมินตนเองในภาพรวมของกรมสรรพสามิตตามเกณฑ์การประเมินคุณธรรม แล้วรายงานผลการประเมินให้ผู้บริหารทราบและส่งผลการประเมินพร้อมหลักฐานอ้างอิงให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง

(๕) กรมทบทวนปรับปรุงตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมที่ปรับเปลี่ยนไปตามที่คณะอนุกรรมการด้านการประเมินชุมชน องค์กร อำเภอและจังหวัดคุณธรรม กำหนด

๔.๒ การดำเนินงานของสำนักงานสรรพสามิตภาคและสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่

(๑) เมื่อกรมมีหนังสือแจ้งแนวทางการดำเนินงานให้สำนักงานสรรพสามิตภาคทราบให้สำนักงานสรรพสามิตภาคดำเนินงานตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมที่กำหนด

(๒) สำนักงานสรรพสามิตภาคแจ้งแนวทางการดำเนินงานให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบดำเนินงานตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมที่กำหนด โดยกำหนดเวลาให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่รายงานผลการดำเนินงานโดยประเมินตนเองตามแบบ ๑ พร้อมหลักฐานอ้างอิง

(๓) สำนักงานสรรพสามิตภาครายงานผลการดำเนินงานโดยประเมินตนเองตามแบบ ๒ พร้อมหลักฐานอ้างอิง

(๔) สำนักงานสรรพสามิตภาคประเมินตนเองในภาพรวมของสำนักงานสรรพสามิตภาค และสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบตามแบบ ๓ พร้อมหลักฐานอ้างอิง โดยจัดส่ง สำนักบริหารทรัพยากรบุคคลภายในวันที่ ๑ มิถุนายนของปีงบประมาณหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด

๔.๓ หลักการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม

ในการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรคุณธรรมนั้น ขอน้อมนำหลักการทรงงานใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นหลักการ ดังนี้

(๑) **ระเบิดจากข้างใน** เป็นหัวใจสำคัญที่สุด ต้องให้เกิดจากความตระหนักรู้ที่มุ่งมั่นตั้งใจ มี เป้าหมายเดียวกันของผู้นำและสมาชิกขององค์กร หากทำโดยถูกบังคับหรือทำตามกระแสโยบายไม่ตั้งใจ จริงจะไม่เกิดผลหรือไม่ยั่งยืน

(๒) **ทำแบบองค์รวม** ต้องทำพร้อมกันทั้งระบบ ทุกระบบขององค์กรโดยให้ประสาน สอดแทรก ไปกับการบริหารและการทำงานปกติขององค์กร โดยไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรม เดี่ยว ๆ ที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ขององค์กร

(๓) **ทำตามหลักความจริง** ต้องทำจากสภาพความจริงขององค์กร โดยมีการศึกษาปัญหา และต้นทุนความดีขององค์กรให้เป็นระบบ แล้วลงมือทำตามลำดับขั้น แก้ปัญหาที่จุดเล็กก่อน ทำให้ง่ายไม่ ตีดยึดตำรา การเรียนรู้จากที่อื่นเป็นเพียงแนวทางมาปรับใช้ให้เหมาะกับองค์กรของตน

(๔) **การมีส่วนร่วม** ต้องสร้างโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายสำคัญ ของการส่งเสริมคุณธรรมคือการทำให้คนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมมากขึ้นจึงต้องให้ ทุกคนเป็นพลังร่วมกันขับเคลื่อน

(๕) **ทำความดีเพื่อความดี** ตั้งใจพัฒนาองค์กรคุณธรรมเพื่อสร้างองค์กรที่ดี สร้างคนดีเพื่อ สังคมดี มุ่งประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่มีเป้าหมายเคลือบแฝงเพื่อประโยชน์อื่น

๔.๔ กระบวนการพัฒนาองค์กรคุณธรรม

การพัฒนาองค์กรไปสู่ “องค์กรคุณธรรม” ต้องดำเนินการตามหลักการทั้ง ๕ ข้อ ตาม ๙ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) **ทำให้ทุกคนตกลงใจร่วมกัน** โดยเฉพาะผู้นำองค์กรว่าต้องแสดงเจตนารมณ์ชัดเจนว่า จะร่วมกันสร้างองค์กรของตนให้เป็นองค์กรคุณธรรม

(๒) **ค้นหาความจริงขององค์กร** โดยสำรวจวิเคราะห์ปัญหาด้านคุณธรรมขององค์กรที่พึง ประสงค์และไม่พึงประสงค์และปัญหาที่ต้องการแก้ไขและคนในองค์กรว่ามีอะไรบ้าง และค้นหาต้นทุนความ ดีหรือต้นทุนที่เอื้อต่อการแก้ไข้ปัญหา

(๓) **ตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน** เพื่อค้นพบพฤติกรรมที่พึงประสงค์และ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือ “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” แล้วให้กำหนดคุณธรรมหลักร่วมกัน ขององค์กร ทำให้ทุกคนเข้าใจคุณธรรมเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงตรงกัน

(๔) **กำหนดวิธีการและกลไกในการปฏิบัติงาน** จัดให้มีแผนปฏิบัติการ วิธีการสำคัญ ในการดำเนินการและกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนแต่ละกิจกรรม รวมถึงแนวทางการทำงานร่วมกันของ ฝ่ายต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ และอาจจัดทำเป็นข้อตกลงของคนในองค์กร

(๕) **ลงมือปฏิบัติจริงให้เป็นวิถีชีวิต** การพัฒนาคุณธรรมมีเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลงที่ คนจึงต้องลงมือปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอเนื่องจนกลายเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงาน

(๖) **ถอดบทเรียนเพื่อสร้างความรู้** ต้องจัดให้มีกระบวนการสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติ ของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อค้นหา เรียนรู้เงื่อนไขปัจจัยของความสำเร็จ ปัญหาและแนวทางแก้ไข และสกัดเป็น ความรู้ขององค์กร มีการจัดระบบการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งเสริมพลังผู้ปฏิบัติงานมากกว่าการ วัดตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ โดยไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของคน การจัดการ ความรู้จะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานองค์กรคุณธรรม

(๗) **สร้างกิจกรรมชื่นชมยกย่อง** คุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเห็นผลการเปลี่ยนแปลงซ้ำ จึงต้องมีกระบวนการให้กำลังใจ ยกย่องเชิดชู ต้องทำให้คนเห็นผลสำเร็จที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาองค์กร คุณธรรม

(๘) **สร้างเครือข่ายคุณธรรม** งานที่ยากต้องการพลังของเครือข่ายในการขับเคลื่อนต้อง เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายองค์กรคุณธรรมเพื่อให้กำลังใจ ถ่ายทอดความรู้ พัฒนานโยบายร่วมกัน เช่น เครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม โรงพยาบาลคุณธรรม ท้องถิ่นคุณธรรม ธุรกิจคุณธรรมฯ

(๙) **ประเมินผลลัพธ์ผลกระทบ** ต้องมีระบบและกลไกการประเมินเพื่อให้เห็นผลลัพธ์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีความรู้ที่จะนำไปยกระดับขยายผล หรือรู้ปัญหา อุปสรรคและนำไปสู่การแก้ไข โดยมีการประเมินตนเองจากภายในและประเมินจากองค์กรภายนอก รวมทั้ง เปิดเผยผลการประเมินแก่สมาชิกขององค์กรและต่อสาธารณะ

๔.๕ คุณธรรมที่ควรส่งเสริมในองค์กรคุณธรรม

การส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดผลดีต้องเลือกประเด็นคุณธรรมที่สอดคล้องกับปัญหา และ ความต้องการของคนในแต่ละองค์กร คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้เลือกคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา เป็นคุณธรรมสำคัญที่จะรณรงค์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงต้นของแผนแม่บทส่งเสริม คุณธรรมแห่งชาติ

พอเพียง หมายถึง ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง มีเหตุมีผลใช้ ความรู้ในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความพอประมาณพอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ประมาทสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

วินัย หมายถึง การยึดมั่นและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ทั้งวินัยต่อตนเองในการผลักดัน ชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อองค์กร สังคม ปฏิบัติตามจริยธรรมจรรยาบรรณและเคารพต่อกฎหมาย

สุจริต หมายถึง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริตยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องความเป็นธรรมทั้งปวง นอกจากตนเองจะเป็นคนซื่อตรงแล้ว ต้องกล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ ซื่อตรงไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่จะทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหาย

จิตอาสา หมายถึง การเป็นผู้ที่ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะและอาสาลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีใช้หน้าที่ของตน ด้วยความรัก ความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ของสังคม ของประเทศชาติโดยมิได้หวังผลตอบแทน ทำความดีเพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคมทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

ทั้งนี้ คุณธรรมแต่ละด้านจะเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมด้านอื่น ๆ การส่งเสริมคุณธรรมทั้ง ๔ ด้านนี้ จึงไม่เป็นการบังคับ องค์กรควรเลือกส่งเสริมคุณธรรมใดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ขององค์กร

๕. แบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มที่ ๑	แบบรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่
แบบฟอร์มที่ ๒	แบบรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานสรรพสามิตภาค
แบบฟอร์มที่ ๓	แบบรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานสรรพสามิตภาคและสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ
แบบฟอร์มที่ ๔	บัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมประกาศเจตนารมณ์การขับเคลื่อนสู่องค์กรคุณธรรมและกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย
แบบฟอร์มที่ ๕	ประกาศเจตนารมณ์
แบบฟอร์มที่ ๖	แผนส่งเสริมคุณธรรม

กรณีแบบฟอร์มที่ ๔ - ๖ เป็นเพียงตัวอย่าง ซึ่งสำนักงานสรรพสามิตภาคสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มดังกล่าวได้ที่เว็บไซต์กรมสรรพสามิต เลือกเมนูเกี่ยวกับกรม ไปที่การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและรักษาวินัย และเลือกเมนูโครงการพัฒนาองค์กรต้นแบบคุณธรรมและความโปร่งใส

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๙

๗. การสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

๗.๑ นางสาวธีรณัฐ ยิ้มสว่าง	นิติกรปฏิบัติการ	หมายเลขโทรศัพท์ภายใน ๕๔๒๕๑๒
๗.๒ นายอรรถพล คำด้วง	นักทรัพยากรบุคคล	หมายเลขโทรศัพท์ภายใน ๕๔๒๕๒๖